

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdu, Ph.D., JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D., JUDr. Marie Turkové a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **S. B.**, zast. Mgr. Bohdanou Novákovou, advokátkou se sídlem Pod Terebkou 12, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 2007, č. j. 64 Az 104/2005 - 17,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 2007, č. j. 64 Az 104/2005 - 17, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II.** Odměna advokátky Mgr. Bohdany Novákové **se určuje** částkou 5712 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

Dne 8. 8. 2005 podal žalobce žádost o udělení azylu (jedná se o rozhodnutí podle staré právní úpravy před zavedením institutu doplňkové ochrany, tj. úpravy před novelou č. 165/2006 Sb.), v níž uvedl, že v minulém roce po něm začala uzbecká mafie pod pohrůžkou smrti vymáhat velkou částku výpalného, neboť měl obchod. Podal stížnost na policii, ale ta mu nebyla schopna pomoci. Po poradě s přáteli a rodiči se rozhodl před mafí utéct.

V pohovoru se žalovaným žalobce svůj příběh rozvedl následovně. Před šesti lety začal podnikat. Přibližně před dvěma lety za ním poprvé přišli tři muži, které zařadil mezi příslušníky mafie, a požadovali, aby jim pravidelně platil polovinu z měsíčního zisku. Odmítl a oni mu sdělili, že s ním bude zle. Poté jej navštívili ještě asi desetkrát a přibližně před rokem mu byl obchod vykraden. Domnívá se, že pachatelé byli zmiňovaní muži, neboť nikdo jiný by k tomu neměl důvod. Přibližně měsíc před odjezdem do České republiky, v době, kdy prodával v obchodě, jej navštívili stejní muži a pod pohrůžkou smrti požadovali peníze. Doplnil, že mu však vyhrožovali smrtí již předtím, a to buďto osobně nebo telefonicky. Ve stejnou dobu ve městě Bukhara se osobně dostavil na policii, kde celý svůj případ kapitánu kriminální policie vysvětlil. I když mu pomoc slibovali, nepomohli mu. Dříve o pomoc příslušníky policie nepožádal, neboť mu zmiňovaní příslušníci mafie vyhrožovali zabitím. Poté ještě jednou prosil policii o pomoc. Přesný důvod, proč mu nebyla poskytnuta ochrana, nezná, ale domnívá se, že policisté mohou být napojeni na příslušníky mafie. Vyřešit své potíže přemístěním na jiné místo v rámci území Uzbekistánu se žalobce nepokusil, protože by tam byl podle svých slov příslušníky mafie stejně nalezen. Žalobce dále uvedl, že vymahači požadovali po něm peníze neoprávněně a pokud by jim jeden měsíc zaplatil, další měsíc by svůj požadavek ohledně finanční částky navýšili.

Rozhodnutím žalovaného ze dne 22. 8. 2005, č. j. OAM-1443/VL-07-19-2005, byla zamítnuta žádost žalobce o udělení azylu jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Hlavním argumentem žalovaného byl závěr, že u žalobce chybí kauzální nexus mezi tvrzenou újmou ze strany mafie a důvody pronásledování taxativně uvedenými v § 12 zákona o azylu. Překážkami vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu v tehdejší znění se žalovaný vzhledem k posouzení žádosti jako zjevně nedůvodné podle § 16 zákona o azylu nezabýval.

Žalobce brojil proti tomuto rozhodnutí žalobou u Krajského soudu v Ostravě, ve které uvedl následující námítky: (1) žalovaný porušil § 3 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (dále jen „správní řád“), neboť se jeho žádostí nezabýval odpovědně a svědomitě; (2) žalovaný porušil § 3 odst. 4 a § 32 odst. 1 správního řádu, neboť nevyšel ze spolehlivě zjištěného stavu věci; (3) žalovaný porušil § 46 správního řádu, neboť napadené rozhodnutí není v souladu se zákony; (4) žalovaný porušil § 47 odst. 3 správního řádu, neboť se nevypořádal se všemi důkazy; (5) žalobce splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, či alespoň pro rozhodnutí o překážkách vycestování podle § 91 zákona o azylu; a (6) že rozhodnutí žalovaného neobsahuje výrok o neudělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu ani výrok o překážkách vycestování podle § 91 zákona o azylu. Společným jmenovatelem všech námitek bylo tvrzení žalobce, že ho dlouhodobě vydírala mafie, posléze mu vyhrožovala smrtí a nadále stupňovala intenzitu nátlaku na jeho osobu, a tudíž existuje důvodná obava, že bude zavražděn.

Krajský soud žalobu rozsudkem ze dne 21. 2. 2007 zamítl, neboť se ve všech ohledech ztotožnil se žalovaným. Pokud jde o udělení azylu, krajský soud konstatoval, že chybí spojitost mezi tvrzenou újmou ze strany mafie a důvody pronásledování taxativně uvedenými v § 12 zákona o azylu. Překážkami vycestování se krajský soud nezabýval. Krajský soud rovněž neshledal žádné porušení správního řádu (žalobní body č. 1-4).

II.

Shrnutí základních argumentů uvedených v kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

Žalobce (stěžovatel) brojí proti rozsudku krajského soudu kasační stížností, ve které namítá důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Pod důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. stěžovatel opakuje své žalobní námítky č. 1-4. Stěžovatel dále shledává rozsudek krajského soudu nezákonným ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť krajský soud nesprávně posoudil jeho problémy jako potíže soukromého charakteru. Podle něj jsou jeho problémy s mafii soukromého charakteru jen zdánlivě; v této souvislosti poukazuje na čl. 43 a 53 Příručky UNHCR.

V doplnění kasační stížnosti ze dne 24. 4. 2009 pak stěžovatel prostřednictvím ustanovené právní zástupkyně napadá rozsudek krajského soudu z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Konkrétně namítá, že v případě stěžovatele byly naplněny podmínky aplikace § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu a nikoli podmínky ustanovení 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu. Uvádí, že ustanovení § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu pod marginální rubrikou doplňková ochrana stanoví, že za vážnou újmu se považuje, pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Stěžovatel poukazuje na to, že podrobně popsal své problémy v Uzbekistánu (zjevně nedemokratické zemi, jejíž některé pronásledované občany přijala Česká republika dokonce na základě zvláštního přesídlovacího programu) spočívající ve výhrůžkách ze strany soukromých osob, kvůli nimž má obavu o svůj život a zdraví. Závěr správního orgánu, že stěžovatel v žádosti neuvádí žádné azylově relevantní důvody je proto nepřipadný, protože stěžovatel uvedl zásadní důvody ve vztahu k doplňkové ochraně. Správní orgán si pak nezjistil žádné informace k situaci v Uzbekistánu. Žalovaný ani krajský soud proto nezjistili skutkový stav tak, aby o něm nebyla důvodná pochybnost, protože nijak nezkoumali reálnost hrozby pronásledování stěžovatele z důvodu neschopnosti a neochoty uzbeckých úřadů poskytnout stěžovateli jakoukoli právní ochranu.

Stěžovatel dále odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 3 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V této souvislosti je stěžovatel přesvědčen, že jeho vycestování do Uzbekistánu brání hrozba špatného zacházení a v krajním případě až zabití z důvodu útoku mafie. Stěžovatel se domnívá, že jím uváděné skutečnosti spadají do výčtu azylově relevantních důvodů z pohledu § 12 zákona o azylu a v každém případě měly být posouzeny v úvaze o překážkách vycestování. Absence jakýchkoli informací ze země původu a jakýchkoli podkladů týkajících se ustanovení § 14a zákona o azylu je také porušením ustanovení správního řádu, poněvadž nedošlo ke zjištění skutkového stavu věci v potřebném rozsahu. Stěžovatel se dále obává návratu do Uzbekistánu z toho důvodu, že by mohl být po návratu postižen jako neúspěšný žadatel o azyl v cizí zemi.

Stěžovatel rovněž navrhuje přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její zamítnutí, přičemž odkázal na své rozhodnutí a stručně zopakoval důvody, na nichž své rozhodnutí založil.

III.

Posouzení přípustnosti a přijatelnosti kasační stížnosti

Nejvyšší správní soud v první řadě předesílá, že nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť podání kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ve věci mezinárodní ochrany (dříve azylu) má odkladný účinek ze zákona (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

Nejvyšší správní soud dále přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost je tedy přípustná.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

O přijatelnou kasační stížnost se podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaného pod č. 933/2006 Sb. NSS, jedná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost vznáší ne plně prejudikovanou právní otázku; (2) kasační stížnost obsahuje právní otázku, která je dosavadní judikaturou řešena rozdílně; (3) je potřeba učinit judikatorní odklon; (4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele (blíže viz citované usnesení zdejšího soudu).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, neboť krajský soud, potažmo žalovaný, se při posouzení dané věci dopustil některých pochybení (viz níže), která mohla mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele (čtvrtý důvod přijatelnosti).

IV.

Právní hodnocení věci

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v rozsahu vymezeném v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. a shledal kasační stížnost důvodnou.

IV.(i)

Posouzení azylu podle § 16 zákona o azylu

Nejvyšší správní soud konstatuje, že ve své judikatuře akceptoval jak pronásledování ze strany nestátních subjektů (viz rozsudek ze dne 31. 10. 2008, č. j. 5 Azs 50/2008 - 62, www.nssoud.cz; rozsudek ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2007 - 57, oba www.nssoud.cz; a rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS), tak tzv. „pronásledování na kumulativním základě“ (viz rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS, rozsudek ze dne 19. 9. 2007, č. j.

1 Azs 40/2007 - 129, www.nssoud.cz; a rozsudek ze dne 22. 5. 2009, sp. zn. 5 Azs 7/2009, který bude zveřejněn na www.nssoud.cz).

Nicméně žalovaný neudělil stěžovateli azyl (resp. shledal jeho žádost o udělení azylu zjevně nedůvodnou) z jiného důvodu. Žalovaný totiž neshledal kauzální spojitost mezi tvrzenou újmou ze strany mafie a důvody pronásledování taxativně uvedenými v § 12 zákona o azylu, a *právě z tohoto důvodu* aplikoval § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu v tehdejší znění. Proti tomuto argumentu stěžovatel nepředložil v žalobě ani v kasační stížnosti žádné protiargumenty.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti odkazuje na vlastní jednotnou judikaturu, podle níž ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu [a obdobně i § 12 písm. a) zákona o azylu] vymezuje důvody pro udělení azylu taxativně (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2003, č. j. 7 Azs 32/2003 - 60; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2003, č. j. 3 Azs 20/2003 - 43, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 5 Azs 3/2003 - 54, vše dostupné na www.nssoud.cz). Obava z ohrožení života v zemi původu tudíž není ještě sama o sobě důvodem pro udělení azylu; musí být rovněž prokázáno, že jde o obavu z pronásledování proto, že žadatel má určité politické přesvědčení, vyznává určitou víru, patří k určité národnosti, rase, určité sociální skupině či pohlaví (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 11. 2001, č. j. 5 A 707/2000 - 23 a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 3. 2006, sp. zn. 4 Azs 46/2005, www.nssoud.cz; ze dne 2. 3. 2005, č. j. 4 Azs 271/2004 - 58, publ. pod č. 1347/2007 Sb. NSS; ze dne 10. 1. 2007, č. j. 6 Azs 80/2006 - 64; ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 81/2006 - 85 a rozsudek ze dne 18. 7. 2007, č. j. 9 Azs 33/2007 - 78, www.nssoud.cz). V projednávaném případě však Nejvyšší správní soud kauzální souvislost mezi tvrzeným jednáním mafie a azylově relevantními důvody neshledal.

Pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu musí žadatel *kumulativně* splnit následující kritéria: (1) musí se nacházet mimo zemi svého původu (tato podmínka není explicitně v zákoně o azylu stanovena, neboť se presumuje z povahy věci); (2) musí mít odůvodněný strach [viz § 12 písm. b) zákona o azylu]; (3) jemu hrozící újma musí dosahovat intenzity pronásledování [viz § 12 písm. b) zákona o azylu ve spojení s definicí pronásledování nyní zakotvenou v § 2 odst. 8 zákona o azylu]; (4) ochrana v zemi původu selhala (viz definice pronásledování nyní zakotvená v § 2 odst. 8 zákona o azylu); (5) musí být pronásledován z azylově relevantních důvodů [viz § 12 písm. b) zákona o azylu]; a (6) nesmí se na něj vztahovat vylučující klauzule (viz § 15 zákona o azylu). Stěžovatel zjevně nesplnil pátou podmínku, a tudíž mu nemůže být udělen azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu a obdobně ani azyl podle § 12 písm. a) zákona o azylu.

V tomto ohledu se tedy Nejvyšší správní soud ztotožňuje s krajským soudem a shledává námitky směřující proti neudělení azylu či vytýkající nedostatečné zjištění skutkového stavu z hlediska případného udělení azylu nedůvodnými.

IV.(ii)

Posouzení překážek vycestování u zjevně nedůvodných žádostí o azyl

Nejvyšší správní soud ale shledal důvodnou námitku směřující proti absenci výroku (a tudíž i jeho odůvodnění) o překážkách vycestování v rozhodnutí žalovaného. Žalovanému v tomto ohledu nelze nic vytknout, neboť následoval dosavadní judikaturu zdejšího soudu, podle níž nebyl správní orgán při vydání rozhodnutí o zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné povinen rozhodnout výrokem o překážkách vycestování (viz např. rozsudek

Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2004, č. j. 2 Azs 147/2004 - 41, publ. pod č. 409/2004 Sb. NSS; či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 5 Azs 230/2004 - 45, www.nssoud.cz), nicméně tuto judikaturu překonal rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, který konstatoval, že „*ustanovení § 28 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 31. 8. 2006, je nutno vyložit tak, že pojem „rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu“ zahrnuje také rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné (§ 16 zákona). V tomto případě byl správní orgán povinen rozhodnout též o překážce vycestování*“ (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 Azs 96/2006 - 80, www.nssoud.cz).

Za těchto okolností nezbyvá, než napadený rozsudek krajského soudu zrušit a vrátit mu věc k dalšímu řízení. Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že až na jednu zmínku o překážkách vycestování stěžovatel argumentoval prostřednictvím ustanovené právní zástupkyně v doplnění kasační stížnosti (na rozdíl od žaloby, v níž je správně namítána absence výroku o překážkách vycestování podle § 91 zákona o azylu v tehdejší znění) institutem doplňkové ochrany zakotveným v § 14a zákona o azylu, jenž ovšem v době vydání rozhodnutí žalovaného v zákoně o azylu ještě obsažen nebyl (institut doplňkové ochrany byl do zákona o azylu zakotven až novelou č. 165/2006 Sb.). Vzhledem k tomu, že důvody pro rozhodnutí o překážkách vycestování, které v projednávané věci připadají v úvahu [tj. důvody zakotvené v § 91 odst. 1 písm. a) bod 2 a v § 91 odst. 1 písm. b) zákona o azylu ve znění před novelou č. 165/2006 Sb.] a jim odpovídající důvody pro udělení doplňkové ochrany [tj. důvody zakotvené v § 14a odst. 2 písm. b) a d) zákona o azylu ve znění po novele č. 165/2006 Sb.] jsou formulovány téměř totožně, bylo by přepjatým formalismem takovou kasační stížnost zamítnout (viz analogicky, byť v „opačném gardu“, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2008, č. j. 5 Azs 83/2008 - 65, www.nssoud.cz; k rozdílům mezi překážkami vycestování a doplňkovou ochranou srov. rovněž rozsudek zdejšího soudu ze dne 11. 2. 2009, č. j. 1 Azs 107/2008 - 78, www.nssoud.cz).

V.

Shrnutí a náklady řízení

Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost důvodnou a s ohledem na tuto skutečnost napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Byť Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu ruší a věc mu vrací k dalšímu řízení, je povinen zároveň rozhodnout o odměně a úhradě hotových výdajů ustanovené advokátky stěžovatele, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Odměna a hotové výdaje ustanoveného advokáta sice totiž patří mezi náklady řízení ve smyslu § 57 s. ř. s., nejde však o náhradu nákladů řízení mezi jeho účastníky ve smyslu § 60 s. ř. s., o níž má dle § 110 odst. 2 s. ř. s. - v případě náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti po zrušení napadeného rozsudku krajského soudu - rozhodovat v dalším řízení krajský soud.

Ustanovené zástupkyni stěžovatele byla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů v celkové částce 5712 Kč [dva úkony právní služby po 2100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů

a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném od 1. 9. 2006, a dále dva režijní paušály po 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, vše zvýšeno v souladu s § 35 odst. 8 s. ř. s. o částku odpovídající DPH 19 %].

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. května 2009

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu